ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné“ — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 38. ЦЕТИЊЕ, СРИЈЕДА 18. МАЈА 1911. ГОД. ГОДИНА IV.

Русија за Црну Гору

Вјерна својој историској улози у Словенству и у хришћанскоме свијету на Истоку, Русија је ономад учинила у Цариграду опет један корак, који је приказује као моћну и сталну заштитницу словенских држава на Балкану и несумњивога пријатеља општега мира. У овој прилици представка Русије код Порте не само да иде у прилог мира на Балкану, већ је намијењена и заштити интереса Црне Горе, која је у својем унутрашњем развијању угрожена од ванредних турских војних мјера дуж њене границе. Поред толиких доброчинстава, која је Русија нашој отаџбини у току потоње двије стотине година чинила и једнако чини, овај најновији њен корак у Цариграду је још једно доброчинство, којим Словенска Заштитница видно награђује вјековну вјерност вазда јој одане Црне Горе.

Руска нота

Нота, којом је Русија опоменула Турску због гомилања њене војске поред наше границе, гласи овако:

„Од почетка немира у арбанашким крајевима, царска отоманска влада није престајала увјеравати царску руску владу, како нема никаквих намјера, да повриједи свјетски мир. Напротив, најновији гласови потврђују, да се турске трупе окупљају управо у непосредној близини црногорске границе. Отуда потиче велика опасност за мир, пошто и најмањи спор на граници може створити сукоб, којем се пошљедице сада не би могле ни предвидјети. У исто вријеме царска руска влада сматра за потребно додати, да по њеноме мишљењу мјере, које је црногорска влада предузела ради заштите своје границе, *никако не могу бити сматране као пријетња упућена сусједној држави, већ су оне природна заштита, коју Црна Гора чини у корист одржања реда на сопственоме земљишту.*

Са убјеђењем, да и Порта дијели исто гледиште, царска се влада нада, да ће отоманска влада у циљеви одржања мира и поретка признати, да је потребно да се најодлучније изјасни о својим мирољубивим намјерама наспрам Црне Горе. Тијем ће отклонити ратну опасност и створити могућност и Црној Гори, да обустави ванредне војничке мјере. Царска влада, којој је много стало до одржања мира, са своје стране неће пропустити да Црној Гори и даље препоручује умјереност и мирољубивост“.

Пред европским судом

Са задовољством биљежимо чињеницу, да огромна већина великих европских листова признаје коректно држање Црне Горе. Наша је отаџбина изазвана и од Турске без јакога основа бива сумњичена. Арбанашки устанак, ако је непријатан Турској, још тежи је Црној Гори. Она од истога трпи пошљедице, штетне њеноме напредовању. Земља, у чијем се непосредноме сусједству пролива крв, пале домови, уништава покретна имовина, разагони нејач — таква земља, ма како да је прожета искреним осјећањима према својем сусједу, код којега се све то догађа, не може да буде спокојна, не може да се безбрижно посвети својем унутрашњем развијању.

Тако се отприлике у страној штампи описује стање, у којем се налази Црна Гора због устанка у својем турском сусједству. У исто вријеме вели се, да је недаћа, у коју је Црна Гора дошла без своје кривице, у вези са стањем дуж њених граница, очигледна опасност за европски мир. Руска нота дошла је као пошљедица те опасности. Русија је била приморана учинити тај корак у Цариграду, јер јој је много стало до одржања мира на Балкану. Према томе, спор између Црне Горе и Турске једним је потезом одвучен пред међународни суд. Он сада није толико ни турска, ни црногорска унутрашња ствар, већ је одједном добио *обиљежје међународнога питања.*

Успјех Црне Горе

Чак и они листови у германској штампи, који не таје своје добро расположење према Турској (због багдадске жељезнице!) признају да младотурски режим није мудро поступио, кад је, водећи своју земљу у сукоб са Црном Гором, овој потоњој и нехотично дао прилику, *да и уставну Турску изведе пред европску интервенцију.* Тијем је велики и значајни унутрашњи преокрет у Турској учињен илузорним у његовоме *смјеру* и *сврси.* Смјер поменутога преокрета поред унутрашњега препороћаја царства био је поглавито и тај, да се Турска, као уставна држава, ослободи стране контроле. Међутим младотурска владавина је управо то промашила. Промашила је за то, што је, под маском лажне уставности, хтјела да згази неотоманске народности. На свијема странама царства изазвано је силно незадовољство. Бечка Neue Freie Presse, која се стално презентира као приличан пријатељ Младотурака, поводом сукоба њихова са Црном Гором, оштро им пребацује, да су неспособни. Она вели: Вријеме би било, да на Босфору међу Младотурцима престану интриге, личне суревњивости и прегоњења, и да се сваки стави на своје мјесто, а официри политичари да пођу у касарне. Најприје устанак у Јемену, па сукоб са Грчком, сукоб са Бугарском, устанак у Арбанији, незадовољство унутрашње, и на крају сукоб са Црном Гором и Русијом — то је сувише и за Младотурке!

Рифат-паша противу Црне Горе

Турски министар иностр. дјела Рифат-паша учинио је пред цариградским дописником „Н. Сл. Пресе“ ову изјаву: Држање Црне Горе, која сама признаје (?!) учешће Црногораца у бојевима Малисора, испод сваке је критике. Ипак нико не треба да види за Црну Гору опасност од 15.000 турских војника послатих ради угушења устаника“.

Овако Рифат-паша. Црна Гора није признала учешће Црногораца у устанку. Ту је младотурски ефендија изврнуо истину. Неколицина пребјеглих наших поданика, ноћу без знања власти, код њихових побуњених сродственика — никако се не смије схватити као признање учешћа Црногораца у устанку. Рифат-паша је то и сувише увеличао и генералисао, да би послије могао безразложно рећи: да је држање Црне Горе испод критике. Те његове неумјесне ријечи никако не иду у прилог поправци односа међу објема државама. И још послије таквог изазивања, у Цариграду имају смјелости, да г. Чарикову поручују, да се својом нотом обрати на Цетиње! Сад се види, да се обратио правоме извору, откуда потиче опасност за мир на Балкану.

Утисак у Цариграду

Нота руске владе, коју је амбасадор Чариков предао Порти, учинила је у Цариграду дубок утисак. Берлински „Локал-анцајгер“ јавља из Цариграда, да је та нота у младотурским круговима произвела *запрепашћење.* Један турски државник изјавио је пред дописником поменутога листа, да је Турска дала довољно доказа о својој мирољубивости, али да она не може допустити да се вријеђа право њеногa опредјељења!

Са Турском, или против ње

У вези са руском нотом, која је у читавој Европи учинила сензацију, бечки „Словенски Дневник“ саопштава, да је руски посланик Чариков више пута у потоње вријеме у Цариграду покушао да турске државнике склони на закључење савеза Турске са балканским државама. Поменути лист вели, да су Турци на Чариковљеве приједлоге по староме обичају вазда двосмислено одговарали и избјегавали да се одређено изјасне. По томе је дато на знање: да ће се балкански савез ипак закључити или са Турском, или без Турске, а противу исте.

Мишљења о ноти

Сва европска штампа занима се нотом, коју је Русија упутила у Цариград ради Црне Горе и мира на Балкану. Сви већи свјетски листови мишљења су, да је тој ноти једина сврха одржање мира. У Петрограду су дошли до увјерења, да би због малисорског устанка могао букнути рат црногорско-турски, те су за времена похитали с опоменом Турској. Управо ради велике опасности, у којој се мир на Балкану већ налазио, руска је нота Турској онако одлучна.

Српски и остали словенски листови похвално се изражавају о кораку Русије и држању Црне Горе.

Накнадно сазнају неки страни листови, да је руска нота била много оштрије написана, но што је у изводу била саопштена. Неки листови веле, да је она имала облик ултиматума, и да је Турској био остављен рок два дана за категорично изјашњење у корист мира.

Цетиње, 18. маја

— Из Цариграда јављају, да ће велики везир у нарочитој дипломатској мисији обићи Беч, Берлин, Париз и Лондон.

— Засједање думе затворено је и дума ће се састати на јесен у октобру.

— За новог француског министра војног именован је Гоаран.

— Лондонски лордмер посјетиће у јуну Беч и Пешту.

— Међу кинеским четама у Манџурији учестале су побуне.

— Према изјави угарског министра Лукача, у Угарској се неће образовати ново министарство жељезница, као што се то намјеравало.

— Престолонаслједник Александар иде у Скопље 29. ов. м. да поздрави Султана, а 1. јуна на свечаности крунисања у Лондон.

Поглед по свијету

Мађаризација Хрватске и Славоније проводи се у пуном јеку. Угарска би хтјела да и са овим двијема земљама поступи као и са Војводином. Хоће да их потчини потпуно себи. Зато уводи мађарски језик на све стране, не обзирући се што тиме гази законе. На жељезницама у Хрватској и Славонији увела је мађарски језик, у срцу Славоније приређује мађанске изложбе, делегатима сабора Хрватске и Славоније не дозвољава да у пештанском сабору говоре матерним језиком, ма да су у заједничком сабору и делагацијама говорили још од 1868. г., па су сада израдили и телефонски списак претплатника на мађарском језику и ако је он до сада био на српско-хрватском. Сва независна штампа у Хрватској и Славонији устала је сада противу овога гажења закона. И када је лист „Hrvatska Sloboda“ одлучно устала противу ове незаконитости и позвала грађанство, да сузбије ову најновију повреду, загребачка полиција позвала је уредника тога листа Ивана Перишића на преслушавање и затворила га, а лист забранила. Першић је оптужен за злочин буњења.

Из тога се јасно види шта све чека Хрватску и Славонију.

*

Између Њемачке и Аустрије није све у своме реду. Ове двије савезнице дошле су у опреку и ко зна шта све може из тога да изађе.

Аустриска штампа наљутила се на Њемачку. Нашла је да Њемачка хоће да експлоатише савез са Аустријом и да преко ње остварује његове грамжљиве циљеве не бринући се ни мало што своју савезницу излаже опасностима. То је било приликом мароканских заплета када је Њемачка звецкала сабљом и пријетила Француској.

Ово пребацивање аустриске штампе љуто се коснуло Њемачке, те су и Њемачки листови отворили паљбу противу Аустрије. Створен је читав новинарски рат, који лако може и до компликација довести.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE - CETINJE CRNOJEVIĆ

У почетку су једни другима замјерали и пребацивали, послије се љутито једни на друге истресивали, а најзад су почели једни другима да пријете и наговјештавају како једни другима неће да подупиру више насилничку и завојевачку политику.

И ако је само ово новинарски сукоб, те се бечки и берлински кругови држе повучено и удаљено, ипак је он од значаја и наговјештава да врло лако може доћи између обије савезнице до разлаза. Нарочито је овај сукоб од значаја кад се зна, да се и једна и друга штампа, и њемачка и аустриска, не би тако круто држале да им се не намигује одозго, и да ту нијесу умијешани и прсти званичне Њемачке и Аустрије.

Страна политика

Младотурска неизљечива болест

Младотурска владавина болује од љуте и неизљечиве бољке. У каквој драми рекло би се, да су то пошљедице родитељских гријехова. Парламент у Цариграду је укочен. Влада није права влада. Из Солуна дају наредбе официри, чланови комитета „Јединство и Напредак". Из Цариграда долазе супротне наредбе од Махмут паше. Султана нико неће да слуша. Шејик ул ислам, врховни вјерски поглавица, нема право да заповиједа хођама и улемама. Сваки реп хоће да заповиједа. Нико да слуша. То вам је права влада свију противу свакога. Не зна се, што но ријеч, ни ко пије ни ко плаћа. Оно, у истини, плаћа раја, а чланови комитета у Солуну пију шампањ и трескају сабљицама противу цијеле Европе. Дозлогрдило је то стање влади на Босфору, те министар војни спустио бијелу књигу Солуну граду, у којој пише гласно и јасно, да се чује на све стране царства: официрима се забрањује мијешати у политику! На ту бијелу књигу дође од официрчића из Солуна отвјет, да ће бити скинут са власти „мрачњак", који је издао такву наредбу. Истрча ждријебе пред руду, измакоше репови пред главе: Солун диктира пријестоници Цариграду, солунски поручници и потпоручници генералисимусу Махмут шефкет паши!!

Тешко теби, Цариграде, кад ти Солун поста глава!

Говорећи о младотурској владавини, члан угарског парламента Стеван Раковски вели за ту владавину да она изгледа као оно шкрофулозно дијете, чији су родитељи помрли од једне опаке болести још у времену кад се није ни сањало да би је могао лијечити Ерлихов 606.

Нова револуција у Португалији

Не прође ни пуна година дана, а у Португалији је опет на прагу нова револуција. Лањска револуција оборила је монархију и њену корупцију. Овогодишња, која ће убрзо букнути, срушиће републику и њену неспособност. Народи не трпе ни покварене монархије, ни неспособне републиканске владавине. Португалија је жив примјер, да је народима у цивилизованом XX. вијеку споредна ствар спољашњи облик владавине. Главно су им идеја и системи појединих владавина. Може врло срећних и напредних народа и у XX. вијеку да буде под монархијама, а веома несрећних и назадних под републикама. Португалска република једва је претурила годину дана својега опстанка, и већ се распадају темељи под њом. Она иста поквареност, која је била крем монархије, уносила је отров и у артерије живота португалске републике. И тако се ова распада сама од себе. Са свију страна из Португалије јављају, да се војска и народ буне противу републике и њених власника. Они исти, који су због корупције викали на монархију, сад су у републици, кад су се дочепали власти и плата, огрезли у беспримјерном неваљалству. Грабеж се зацарио на све стране. „Народни" људи краду на сав мах. Државу сматрају за краву музару. Сваки од „народних" људи (а њих је у републици вазда више но у монархији) хтио би да од државе начини личну својину. Ушљед тога дошло се дотле, да букне народно незадовољство. По свијема већим мјестима ушло се у траг великим завјерама противу републике, којој се кроз који дан очекује жалосни свршетак.

Хоће ли се вратити бивши краљ Мануел на португалски пријесто? — ставља се са свију страна питање у вези са падом републике у Португалији. На то питање овако одговара један лисабонски *монархистички* лист: „Људи који су противни републици, нијесу противу ње зато, да би повратили пређашње стање *са старим злом* на челу. Краљ Мануел није заслужио да опет буде владалац Португалије. Тај неспособни и размажени младић више се бринуо за своја лична уживања, него ли за своје тешке владалачке дужности, које у модерно доба изискују са пријестола срећеност, трезвеност, способност, знање и одлично васпитање. Боља је и рђава република, него ли монархија са неспособним владаоцем на пријестолу".

Изгледи су, да би, ако република падне, на португалски пријесто могао доћи Дон Мигуел од Браганца, који сада живи у Тиролу.

Српство

Српска задужбина Трескавац. Богомоља села Дабнице, манастир Трескавац код Прилепа, има велики историски значај по цијело Српство, јер је та богомоља највећа задужбина у средишњој Мађедонији. У њој се крунисао цар Урош чему служи као доказ натпис који се до данашњих дана очувао у манастиру. Ова је задужбина, по угледу на велике свето-горске манастире, била расадник српске просвјете и културе у Мађедонији све док није оснивањем егзархије изгубила свој значај јер је силом околности управа прешла у руке егзархиских чиновника, који су помоћу те задужбине ширили бугаризам у цијелој околини. Послије прогласа устава у нашој Отоманској Царевини наш је народ из непосредне околине манастира Тресковаца одлучно устао у обрану својих погажених најсветијих права те благодареће судском правосуђу, задужбина је враћена српском народу 5. децембра 1910. године. Да би се успомена на повраћај задужбине српском народу очувала, књижара српска Методија Оцевића у Битољу израдила је четири слике у једном умјетничком заводу, од којих двије представљају предају кључева манастирских, трећа избор управе и четврта сам манастир „Трескавац". Ове би слике требало да има сваки српски дом и школа, а цијена за све четири слике је: 1 черек, или 1 динар, или 1 круна. Препродавцима и књижарама даје 30% рабата. Са поруџбином ваља у исто вријеме и новац послати.

Словенство

Словенски студенти у Њемачкој. У њемачким градовима препуни су универзитети студентима са стране, а особито Словенима. Због тога је баварска влада забранила свима страним студентима приступ на свима баварским универзитетима, па ће исто тако бити забрањен приступ и на берлинском универзитету како би од сада студенти са стране могли да уче само на универзитете у мањим варошима у унутрашњости Њемачке. Тако од сада словенски студенти неће моћи више учити на њемачким универзитетима — на мање ријетко да ће ко и ићи — него ће бити упућени на универзитете у другим земљама.

Хроника

Азијатски појмови. По хроничарској дужности у једноме од прошлих бројева нашега листа просто смо регистровали, да су два три виша аустриска официра од 16. корпуса из Дубровника *као туристе* посјетили нашу земљу и том приликом навратили и у Подгорицу, која због близине устаничкога бојишта привлачи све више радозналих странаца. Биоградска „Политика", која крчми патриотизам на марјаш, дочепала се те наше нотице. Начинила је од ње средство за сумњичење Црне Горе. Тако јој се наређује да ради. Назвала је те аустриске официре *инспекторима устанка* у Арбанији. Инспекцију, разумије се, врше из Црне Горе!! Другим ријечима, хоће да се наметне необавијештенима увјерење: да је тај устанак аустриско масло, а Црна Гора да је у тој ствари прост аустриски агент. По азијатским појмовима протектора листа „Политике" ми смо те аустриске официре требали да дочекамо мачјом музиком, да скупимо противу њих тројице митинг, да донесемо противу њих резолуцију, да их, обезоружане, нападнемо каменицама и премлаћане пребацимо низ његушки Крстац. Све то, по „Политикиној" култури, накнадно би требали да оправдамо родољубивим намјерама, пошто се српско родољубље „Политикиних" испиратора састоји у граји и ратним покличима у мирно доба, а у потписивању срамних капитулација пред непријатељем Српства у ратно доба! Међутим, то ми нећемо. Цивилизовани свијет навикао је на мало друкчији тон из наше земље. То је тон културе и васпитања, тон дужне учтивости према *мирним* странцима, који долазе у Црну Гору као прости туристи, па макар то били и аустриски официри. Тај тон културе ништа не смета црногорском јунаштву и родољубљу, да развију свој мах, кад је томе вријеме. Напротив, само букачи, шарлатани и неваспитани створови, који се у мирно доба ребре и својим простаклуцима јуначе над учтивим и мирним странцима, готово су вазда у данима невоље и искушења сиње и подле кукавице, које од бојишта бјеже бестрага. То су прави Азијати, *који су јунаци само у гомили, окружени четом жандара, а насуйрот очигледној мањини*, док пред моћном већином кукавички пузе. На плећима таквих азијатских јунака никада се неће моћи подићи пријесто југословенскога краљевства.

Два народна борца

— Диаз и Мадеро милијонари —

Устанак у Мексици довршен је. Он је испао на штету предсједника републике Порфирија Дијаза, јер је био принуђен да одступи, као што ће одступити и још неки његови доглавници.

О томе устанку, што је толико узвитлао силну прашину у свјетској штампи, много се говорило и писало, али главне побуде устанка нијесу изношене.

А цио устанак није ништа друго био него борба између два мексиканска првака Диаза и Мадера. То је била борба око превласти.

Завађен са Диазом, и огорчен противу њега, Мадеро је успио да искористи нетодовање народа, да му се стави на чело и да га побуни и да оружаном руком устане противу предсједника републике како би га срушио и сам се дочепао власти. У томе је, као што водимо, успио у толико, да Диаза сруши, а у питању је хоће ли и успјети да засједне на његово мјесто.

Интересетна су та два типа, Мадеро и Диаз. Некад су они били нераздвојни пријатељи, па их је вријеме и рачун једног од другог одијелило. Али су и данас обоје највиђенији представници мексиканске демократије и у њима је оличено све демократско поштење.

Овај факат карактерише да не може боље и Мадера и Диаза.

Мадеру је сад 84. године, има четрнаест синова и кћери, 52 унука и 48 праунучади. Као несвршени ђак лицеја придружио се Диазу и уз њега постао дјеловођа неке општине. У то доба био је сиромах и као сиромах постао је гувернер једне провинције. Послије се завадио са Диазом, који му већ више није требао, јер је Мадеро постао један од најбогатијих Мексиканаца. Има 80.000 хектара земље, а осим тога и чувене плантаже каучука у Кујали, за које му је „Међународно друштво за прераду каучука" давало 100 мил. круна. У тијем плантажама имају четири фабрике, које су на годину производиле милијон килограма каучука. Цијело Мадерово имање цијени се око 250 мил. круна.

И Диаз није ништа сиромашнији од Мадера. Рођен у крајње убогој породици, Диаз је, борећи се са народ, успио да стекне имање, које се цијени на четврт милијарде. Сами његови бакарни рудници дају му годишње чистог прихода 10 милијона круна.

Дакле почели су политичку борбу без игдје чега, заварали народ, ставили му се на чело и најзад постигли оно што су хтјели; обје су се обогатили, па онда и један противу другог навалили.

Са девизом: све за народ, а пуне своје шпагове.

Баш као и код нас у Европи!

Нови оберпрокурор Саблер

— Српски пријатељ постао оберпрокурор руског синода —

Москва, 8. маја

За новог врховног прокурора руског синода дошао је К. В. Саблер, познат у свима црквено-школским и политичким круговима у Русији.

Наименовање његово за врховног прокурора руског синода у толико је значајније по нас балканске Словене још и зато, што је велики пријатељ Словена, а кроз дуги низ година потпомагао је и потпомаже словенску омладину што се у Петрограду на наукама налази. Особиту је наклоност вазда указивао Црногорцима, који год су у Петрограду били тако, да се држи да је српског поријекла.

Саблер се школовао у свом родном мјесту, Москви, гдје је, по свршеном школовању, и децент универзитета био. Прије непуних тридесет година премјештен је из Москве у Петроград, гдје се стално настанио; био је прво чиновник императорске канцеларије, а за тим управник синодске канцеларије, те је најзад постао помоћник прокурору Побједоносцеву. Одатле је отишао за члана государственог савјета.

Док је у синоду са службом био Саблер се истакао као велики поборник за унапређење просвјете и религиозног васпитања, те је учествовао у рјешавању свију школских, просвјетних и црквених питања и због свога енергичног рада свуда поштован. Доцније се бавио социјалним питањима.

Уз то се јако истицао у свима пословима која су се тицала Словенства, те важи као један од највећих поборника Словенства у Русији.

И док су се многи словенофили у Русији задовољавали да развијају своје словенофилство у идејама и маштању, он је и на дјелу био освједочени пријатељ Словенства, помажући и штитећи све Словене који су у Русију долазили, а нарочито студенте, који су у њему имали моћног заштитника и пријатеља. Нарочито наши омладинци имају да му захвале за многе услуге и обилне помоћи.

Доласку његовом на овако високи и угледан положај сви пријатељи школе и црква у Русији могу се само радовати, јер је несумњиво да ће Саблер на положају врховног прокурора учинити много и много и да ће, и ако у шездесет шестој години, развити сву своју дјелатност. Нас балканских Словена радост је у толико већа што смо увјерени, да ће он са овога свога положаја учинити све за словенску заједницу, чији је врсни поборник до сада био, и да ће, а то је од највеће важности, тек од сада удвојеним силама порадити да се наша школска омладина у Русији што обилније помогне и омогући јој школовање у братској Русији гдје се наша школска омладина одавна најрадије школује, уживајући топло гостопримство браће Руса.

Због тога нашљедника Побједоносцева и Лукијанова новог врховног прокурора руског синода К. В. Саблера поздрављамо срдачно и топло желећи му успјеха у раду.

Мисли

Многи говорник узима ријеч кад осјећа да има што да каже, а кад почне говор обично у њему ништа не каже.

*

Прво оружје човјеку у одбрани је изговор.

*

Свако разочарење има и својијех добрих страна и од човјека само зависи хоће ли се њиме користити или ће га довести поново до нових разочарења.

*

За стварање благостања многи препоручују штедњу, а заборављају да се штедити може од нечега, а не и ни од чега.

*

Непријатељу не треба рушити мостове, већ му треба градитити да му се омогући бјегство.

*

Многа лаж крсти се именом изговор.

*

Очи су често пута рјечитије него и најеластичнији језик.

*

Највећи укротитељи су жене. Оне умекшају и најтврђа срца, раскраве свирепост и укроте најзверскије ћуди човјекове.

*

Кад би жито само рађало, брашна ником не би требало.

*

Киша је благодат Божја, али кад је и сувише, штеточина је.

*

Свако се послије свршене ствари опамети, али ријетко ко толико, да му то у будуће ваља.

Валси

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE

Побуна у Арбанији

У побуњеним крајевима нема дана а да не дође до крвавог окршаја. Турска војска покушава да се са својих положаја око Туза и Шипчаника прогура кроз побуњенике према Гусињу како би се састала са оним дијелом војске, што се из Гусиња кренула према Селцу, али до сада још није никако могла то да постигне.

Пубуњени Арбанаси војску дочекују, заустављају је ватром из пушака и с њом заподијевају бој кад са већим кад са мањим успјехом, али ипак турска војска не може даље, него се повлачи, да би сјутра поново покушала да себи пут прокрчи и да арбанаски отпор сломије.

Неколико је већ дана како ти крвави окршаји трају и за то вријеме потоцима се крви пролило, па опет војска није могла своје намјере да оствари.

Јавили смо већ како је до десетог о. м. турска војска узалудно на Арбанасе наваљивала и како су је они увијек одбијали, те је била принуђена да се повлачи.

Тако је и доцније било.

Једанаестог, дванаестог, и тринаестог ов. м. турска војска је нападала свом жестином на устанике. Напад је вршен са двије стране и једновремено. Кад је нападала колона Ехтем паше од Гусиња, нападала је и војска која од јужне стране напада на Хоте, Кастрате и Шкреље. То се и даље ових дана продужило. Села у побуњеним крајевима су попаљена, пустошена и упропашћена, цркве се руше и обарају, најач и сторо се пршти и тлачи и траће и дестрегају све што им под руком дође. То као и да није војска која је дошла да у име државе поврати ред и мир и да побуну угуши него као душманска најезда, која хоће да опустоши и ђаволу преда све што стигне. Баш као по оној пјесми: „Долине тутње а гора јечи и грокћу пушке, бије се бој... Душменска рука пали и руши, у огњу пламти село и град. Сунашце јарко с неба се клони, неће да гледа тај голем јад...“

И док тако турска војска у побуњедим крајевима немилосрдно поступа и ништи све, дотле се из службених кругова турских прича и говори о устанку са највећим багателисањем и омаловажењем као и каквој ситној ствари.

Дописник „Neues Wiener Tagblatt-a“ интервјуисао је Тургут пашу и том приликом му је он рекао: „Нема никакве опасности да устанак узме шире размјере. Ја сам сигуран, да ћу за два мјесеца, најдаље до друге половине јула мјесеца, побуну угушити. Снијег по високим планинама не плаши ме. У осталом немам потребе, да устанике гоним по гудурама. Имам средстава да их домамим у долине. Њих више нема од 6000 људи. Али ако их има и више, у толико лакше по мене, а горе по њих. Што се тиче аутономије Албаније, то се не може ни да замисли. Јер ми ћемо ту извести не 7, већ 12 корпуса, ако је само потребно“.

Турски листови доносе како је турској војсци испало за руком да устанике са свију положаја потисну и да се кретање војске противу побуњеника наставља с успјехом. Зато су устаници принуђени да на све стране бјеже пред војском и да се предају, јер их војска на сваком кораку туче и разбија, да се не могу нигдје скрасити. С тим у вези турски листови оглашују, да је устанак на издисају и да ће бити врло брзо угушен.

Ово изношење турских листова прихватила је и страна штампа, те и она, по турским изворима, увјерава да је устанак на издисају и сматра да ће бити за који дан потпуно угушен.

Вијести, које ми добијамо, напротив не слажу се с тиме. Јер не само што устанак није на издисају, нити ће бити тако брзо угушен, него и нема изгледа да ће бити угушен, само ако и на даље буду ишле ствари овако као до сада. Исто тако и изношење, да се кретање војске противу побуњеника наставља с успјехом, не одговара стварности. Све су то само лијепе жеље, али још до сада неостварене.

Ситуација у побуњеним крајевима још није чиста. Она је јако замршена и не може се ни приближно оцијенити какав ће исход бити. О успјесима војске још за сада ни говора не може бити. Она хоће да се пробије кроз устанке и да се споји. Зато наваљује једновремено и од Гусиња и од Туза, али и ако је већ више од петнајест дана протекло, она то није постигла. Није се никако могла да споји. А то није успјех, онако исто као што се не може сматрати да је успјех и оно што је до сада урадила, што је по гдје коју чету арбанашку потисла, што је пустошила, прштила и тлачила и угарку предавала све што јој је под руком дошло.

Зато говорити о успјесима, прерано је, а никакви нам знаци и не наговјештавају да су у изгледу. Успјеха може бити, али онако исто као што их и не може бити. То је још у питању.

Али да се вратимо на наше извјештаје.

Најновије вијести, што их имамо од наших нарочитих извјештача о приликама и догађајима у побуњеним крајевима, ово су:

Продирање турске војске

Подгорица, 15. маја. — Пошљедња три дана турска војска је, као и раније, нападала свом жестином на усташе и то једновремено и колона Ехтем пашина од Гусиња и војска која од јужне стране напада на Хоте, Кастрате и Шкреље.

По извјештајима које стижу, усташи су војску од Гусиња очајнички дочекали и знатне јој губитке нанијели.

У овим борбама турска војска није ни корака напријед учинила. Од Малисора је рањено само неколико.

Турска војска која напада од јужне стране и којом, како кажу, командује сам Тургут паша, такође је наишла на жесток отпор, али пошто командант располаже са десетпута већом војском него што је усташи имају, са великим бројем топова и митраљеза, као и са свом ратном опремом, то је њој испало за руком да Малисоре са многих положаја потисну.

Борба око топа

Подгорица, 15. маја. — Приликом продирања турске војске која напада од јужне стране на Хоте, Кастрате и Шкреље, интересантно је била борба око отимања једног топа.

Једанаестог ов. мј. неколико усташа јуришем кидишу на шанац на Грмужум, у коме се налазио и један топ. Изненађени аскери дадну се у бјегство остављајући топ у шанцу, али како је баш у том тренутку аскерима стигла велика помоћ, Малисори су били принуђени да напусте шанац и освојени топ да оставе.

У овим борбама било је на обије стране прилично мртвих и рањених, а позитивно се зна, да су погинула и два официра, што тврди и један, баш сада пребјегли, низам из Туза.

Како се мјесто борбе прилично удаљило, то се из вароша само тутањ чује и види се дим, јер турска војска ипак жари и пали и ако, како кажу, стоји под непосредном командом једног цивилизованог младотурског првака, Шефкет Тургут паше. Благо ти, народе, који живиш у земљи којом управљају такви цивилизатори!

Дуж цијеле наше границе држи се густ и строг кордон. Наши као лавови из кавеза мрко гледају на борбу која се у непосредној близини води између Давида и Голијата.

Борба на Вриху

Подгорица, 15. маја. — У петак у јутру кренула је војска из Туза у свему осам табора са четири топа и митаљеза. Она је пошла на Шкреље, да им попали куће и опустоши све и да продре на кастратски Велечик да би се саставила са Ехтем пашиним колонама из Гусиња, пошто није могла да пређе кроз Кастрате, јер тамо страже чувају своје позиције јако. Велечик доминира Шкрељима, Кастратима и једним дијелом Хота, а висок је преко 1500 метара.

Војска је палила цио тај дан све што је нашла и тако дошла до Вриха, гдје је преноћила, а сјутра дан пошла према Вриху.

Све догле војска је имала мањих сукоба са устницама, али су је ту код Вриха сачекали 30 Кастрата и Шкреља и жестоко је напали. И ако неравна, борба се водила свом жестином тако, да су устаници неусташимо ускакали међу низаме и с њима се сјекли и живим рубили главе. Нарочито се много крви пролило око једног митраљеза, који су Малисори хтјели да уграбе. Том приликом су се ранили 8 Малисора, међу њима и познати Никола Мираш Љуца, а један је погинуо. Сви су они Кастрати, сем једног Шкреља. Низами су се најзад морали да повуку и улогорили су се на један сат и по даљине од Вриха.

Бој у катуну кастратском

Подгорица, 16. маја. — Јуче је турска војска пошла преко Загоре шкрељске у катун кастратски. Ту је дочекала устаничка стража јаком ватром. На глас пушака устаницима је дошла помоћ, те је настао крвави окршај. Устаници су свом силином наваљивали на војску тако, да су је за пуна два сата гонили и потискивали. Устаници су најзад јуришали на шанац да га заузму и сјекли се са низамима. Том приликом су од Арбанаса погинули Душ Љуљаш и Љуц Марко, а на два мјеста се ранио Никола Мираш Љуца. Арбанаси су овом приликом отели много пушака и муниције, што потврђују и рањеници, који су пренесни у Подрицу.

Турски рањеници

Плавница, 16. маја. — Број турских рањеника у пошљедње вријеме је знатан. Тако су само двије лађе рањеника дошле до суботе у вече у Скадар. Држи се, да је у овим лађама било око 200 рањеника међу којима је и 3 официра. Тројица рањених официра су још путем умрла.

Пренос рањеника је настављен и кажу да их у Скадру има у врло великом броју до сада.

Грозе и ужаси

Подгорица, 17. маја. — Са бојног поља су опет почели да преносе рањенике у Подгорицу, па је и ускакање учестало. Међу бјегунцима има како Арбанаса, тако и Турака, а нарочито аскера. Они причају силне грозе и ужасе са крвавог попришта. Нарочито су језиве приче о поступању са Арбанасима, који допадну шака војсци. Тако причају, да су се неки Арбанаси предали да би војску смиловали наспрам своје нејачи. Све те Арбанасе стријељали су и то на тај начин, што су их метали пред митраљезе и тако их мушкетали, да би и остале застрашили, што је изазвало силно огорчење међи свима Арбанасима.

Запаљена села

Подгорица, 14. маја. — Данас су аскери изгорели у Шкраљи село Дедој и у једној кући старца Мираша Пренташа и жену му Лозу. Старцу и старици било је око 80 година и старац је био болестан, да се није могао са постеље дигнути.

Подгорица, 15. маја. — Турска војска изгорела је село Реч, које се налази у Шкреље, а у непосредној близини Лоје. У Речу је било око четрдесет кућа и све су претворене у згариште. Сељани Реча нијесу се никако бунили, нити је ико од њих даље од села ишао, те је велико изненађење што се мирним људима пале куће и они мрцваре.

Подгорица, 17. маја. — Синоћ се од седам сати па пијеле ноћи чула пушчана и топовска пуцњава у правцу Планинице, па до Роиче хотске. Ресултат се још не зна, а такође се још чује велика пуцњава топовска пут Јагодине у подножју Велечика.

Подгорица, 17. маја. — Данас у 11½ сати турска војска запалила је арбанаске куће у селу Ацање код Планинице а више Диноше. Дим је Планиницу ухватио, а тако исто се види велики дим у Ропчи Хотској. Значи да турска војска мири побуњенике угарком или се приређују елиминације у част доласка Тургут паше на бојно поље или — треће — пошто је студено, то куће пале да се војници гријају.

Ехтем пашина вајска

Подгорица, 17. маја. — У борби, која је вођена између Ехтем пашине војске и Селчана 14. и 15. ов. м., потиснута је војска од Селчана са великим губитцима.

Турске припреме

Плавница, 17. маја. — У Гусиње су стигли прије пет дана још три табора војске као помоћ коју је Ехтем паша тражио.

Тога дана стигао је у Скадар велики брод ратног материјала, који се колима и коњима преноси свакодневно пут Коплика.

Прије три дана турски брод пошао је под Кастрате натоварен муницијом и тајином (пексимитом).

Јављају, да Тугут паша дошао из Коплика у Тузе у пратњи 4 хиљаде војника.

Битка испод Трабоина

Подгорица, 17. маја. — Јављају, да је ноћас била битка између Малисора и војске испод Трабоина када су Малисори ударили на Турке и огромне им штете нанијели и потиснули са оближњих позиција Трабоина.

Овај глас није потврђен, али се зна да су Трабоинци најјаче и најјуначније племе у Малесији.

Опште стање

Подгорица, 18. маја. — Борба у побуњеним крајевима траје од 10. ов. мј. непрекидно, па често и ноћу. Успјеси су махом на страни устаника, па и ако су губитци Климената знатни, колоне Ехтем пашине нијесу постигле никаквог успјеха, нити су успјеле ни једне стопе да потисну устанике.

Арбанаси су се одлучили да воде борбу на живот и смрт и да ни од чега не презају. Од туда се и може разумјети очајничко држање Арбанаса, а особито Климената, који се боре са невјероватном храброшћу, задајући турској војсци великог квара, јер поуздани извјештаји из Гусиња тврде, да се свакодневно нагомилавају рањеници у гусињским болницама.

Нарочито су силни окршаји били од 14. ов. м. на овамо. У великом бој што је био у подножју виса Велечика Кастрати и Шкрељи чинили су чуда од јунаштва, сузбијајући турску војску. Ту су Турци имали силне губитке. И у бој који је био сјутра дан код виса Јагодине Трабојинци и Рапшани, и ако су се борили противу пет пута надмоћнијом турском силом, за пуних шест сати нанијели су непријатељу силне губитке.

Тако стоји на бојном пољу.

Како сви знаци говоре, да ће овијех дана борбе бити продужене још ватреније и жешће, то ће главни уредник нашег листа, и поред сталних наших извјештача, отићи још сјутра нарочито у Подгорицу како би оданде, из близине, лично пратио догађаје да би наш лист био што боље обавијештен.

Црна Гора за Херцеговину

— Изјава сердара Пера Матановића —

У часопису „Прегледу“, што излази у Сарајеву, приопштио је др. В. Ћоровић неке досад нештампане допуне мемоарима Серафима Перовића. Ту се помињу и Црногорци, али у врло ружној свјетлости. Уважени старина г. сердар Перо Матановић, један од тадашњих првих људи не само у Црној Гори, него и иначе у Српству поштован са свог одушевљенога родољубља, ту се простачки напада; али, поред тога, подмеће му се и једно неваљало дјело, какво никада не би учинио поштен Србин и онакав јунак: вели се *да је сердар Перо послан био са Цетиња да убије Лука Вукаловића*, јер Лука није хтио слушати наредаба из Црне Горе, већ је хтио радити на своју руку. Што се тиче простачког ружења, то се Матановић не би ни осврнуо на то, али се стари јунак, и први у кругу Књаз-Данилових главара, до дна срца увриједио на ону клевету, да је тобож он био најмљен убица да убије херцеговачкога војводу. Стари сердар дознао је што се у „Прегледу“ пише о његовој часној прошлости, те нас је умолио да штампамо његов одговор на ту клевету, што ми овдје и чинимо. (Одговор г. сердара штампамо са неким незнатним измјенама у правопису). Дигао се испод кршне Буковице, из свога Чекања, и дошао на Цетиње да одговори нападачима, јер и он се као сви стари ратници држи оне: „Све за образ а образ ни по што!“

На Чекању, под Буковицом маја 1911.

1857. је био велики зулум по Ерцеговини; дошли Ерцеговци на Цетиње да моле помоћ у књаза Данила, јер не могу живјет од зулума. И смиловао се књаз Даниле, даде им три хиљаде соколова катунскијех и с њима сердара Матановића да управља, и још друге главаре. Сердар се с њима упутио преко Бијеле Горе низ Растушу у Захумље ерцеговачко, и на Зубачко је поље починуо, док је устанак приредио; битка се отпочела за слободу 1857. љета. Најприје у Суторини, гдје је посада турска била, почео је бој, па се, по побједи, војска вратила уз Лучиће на више, те код Ситнице воде сукоби се с Турцима, који иђаху у помоћ Суторини. Тјерали су их и сјекли до Требиња. Сердар се упутио пут манастира Дужи, али ту не нађе мира с Турцима, но ту их сузби с великом муком. Починуо је крај ријеке требињске. У тај час дође гласоноша: „Ево друга војска од Љубиња, од Стоца и Мостара. Уљегли су у Попово, у село Пољице“. Бјеше велики студ, те Поповскијем Лугом дођи у Пољице, али Турци већ уљегли у варош и поље притисли. Сердар зазови: „Ајте Турци пустите нас у варош да коначимо мирно, а сјутра ћемо дијелити мегдан“. Одговара Сердаровић Мујага из Љубиња испред војске турске: „Нећемо, сердаре, ноћас; вук и коза не могу заједно, тако ни Црногорци с Турцима! Но ето ти шума у Зубци, па тамо господуј, а ја сам ухватио Пољица!“

Таде отпочни бој; сву ноћ драгу. Сјутри дан рано почни Црногорци да пале куле и почни отимати робље. Гори варош; Турци излете из кула на ширину да се бију и сијеку. У највишем посијеку рани се сердар, и убише му Турци коња, и ћаху га посјечи ту, но га одбранише Црногорци. Турци обрнуше плећи, и оста Србима побједа и оно робље се ослободи. Црногорска војска се врати у манастир Дужи, ђе се сердар лијечио два мјесеца, па кад се дигао приспио је на Граховац, ђе је црногорска војска била под великим војводом Мирком. *Лука Вукаловић није био на Граховац, већ је био у Суторини.*

Послије славне битке на Граховцу починуло се без боја све до 1861. године. Тада и опет Турци почеше зулумћарит по Ерцеговини. Црногорски добровољци почеше опет да их бране. А Омер паша сердар Екрем, потурица, командат од све војске Султанове, и сувопутне и поморске, дођи у Мостар су 80 хиљада војске. У исто вријеме лукави Омер састави јевропску комисију: ако комисија неће учинит, да Црногорци дигну руке са Ерцеговине, да ће ратити с њима. У ту комисију би од црногорске владе одређен сердар Матановић, да иде Омеру у Мостар. И не погодише се. То је било мје-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE

сеца јунија исте 61. године. У октобру крене Омер са свом војском у Пиву, да се огледа с црногорскијем добровољцима. Зађеди се бој на Забрђе, те од Црне Горе пођи 5 хиљада Црногораца у помоћ. Било је бојева жестокијех. О Божићу падне велик снијег и прекиде се тај бој с Црногорци. Омер са силом турском сиде од великога снијега у хумнину, у Требиње и у Попово уљезе; у манастир Дужи и у Суторину.

Главари ерцеговачки дођи на Цетиње да ишту опет помоћ у владе и Господара да их бране од Турака.

Господар и влада пошљи сердара Матановића и дај му од свакојега племена црногорскога и брдскога по 30 момака биранијех. Сердар с војском преко Грахова па у поље Зубачко, октобра, и почне чаркање с Турцима; он чуваше да турска сила не упали Зубце. Раја почни да се препада. Лука Лука Вукаловић побјези у Сврчуге са својом кумпанијом, код Ерцег Новога. А из Дубровника почну оне надрикњиге као и Зега Банаћанин, који је био официр у аустринску војску, са том мисијом радити, да раде о неслози црногорској и ерцеговачкој и почну протурати по Ерцеговини у брошурама; да је султан оглас учинио: ако ће Ерцеговци слушат Црногорце, Омер паша ће с војском све попалити и поробити, — а ако неће слушат, но бит права рајâ, „ја ћу их помиловат, само нека дају по талијера на кућу арача, и да се сами управљају". Главари црногорски ухвати ове брошуре преко увода у Зубце и пошљи их у Дубровник конзулу Петковићу да види. Остали пак главари црногорски пошљу 20 војника у Сврге, ђе се находи Лука и Зега Банаћанин и кумпанија: да одма иду у Зубце да се помогу бранити од Турака. И реци овако главари црногорски: „ако не шћедну, да их мушкетају! То је у закон сваки по свијету: ко гоћ издаје брађу, да се кастигује смрћу".

Сердар Матановић: „Не тако, ни дао Бог! Није то лијепо за Црногорце; немоте их нипошто. Но ако неће доћ, то је њима срамота; ја ћу сјутра поћ у племе, те се зове Крушевице, да их зовнем". Сердар су четири пет војника дође у Крушевице: „Ајте људи, — како сте и приђе са договором дошли на Цетиње, да молите Господара да ви дâ помоћ, и смилова' се и дâ ви је оволику војску да гину за вашу слободу. Но ајте, не осрамотите се. Одговарају једногрлице: „Ми нећемо више тамо; нећемо ратити са Турцима; ми смо царски!" Сердар: „А оно остајте збогом, ма ћете се покајат".

Сердар дођи са Црногорцима у Зубце, бој се с Турцима и брани Зубце. — У то, кад је разумјела влада цетињска све потанко, пиши сердару: „Ево рата са Арбанијом, но аиде с војском овамо да идете на Кринјице. А Ерцеговци, кад се не оће бит с Турцима, нека стоје још под њима." — Сердар се окрене са војском преко Бијеле Горе пут Арбаније. А Турци сјутри дан опали Зубце и пороби; а о веселоме Ђурђевудне 1866· зарати с Турском на јавно сама Црна Гора и сама Турска, без никаквијех ђевера европскијех. (Надасмо се да ће Србија помоћи Црногорцима: ни један не дође, нит заратише Турској, — но Миливоје Љешјанин стојао је у Цариград за капућеаја, те он изиди пред султана: „Ваше Величанство, нама су Црногорци браћа, па ми с њима нећемо, но вама ћемо остат вјерни. Но немоте не заборавит кад буде мир!" — Те 1867. године даруј Србији султан Амид градове.)

Црногорци су 1867. учинили са силом турском 65 бојева и много је погинуло Црногораца добријех, све за Ерцеговину, а да не за Црну Гору! Турци нијесу никад могли зулум чинити народу црногорском нити су Црногорци арач давали турској царевини.

А ко је почео славено-турске рати са друговима, то ће казат историја. Рапорти су долазили на Цетиње од Аустрије и Турске и од Биограда све противу сердара Матановића и забранили да не смије долазити у њихове државе; био је по тамницама латинскијема; кад су га имали у Скадар посјећи Турци, зашто је подизао у Арбанију на устанак и у Боку Которску, па се и зарати с Турском. И даде му Господар Ерцеговину да њом управља. Он никад није Ерцеговца осудио на смрт, ни глобио, нит су му паре биле миле, но је с њима благородно без дисциплине војевао. — Ево овако је било, браћо Ерцеговци!

А професор Ђоровић пише брошуре, да је сердар Матановић хтио Луку Вукаловића убити; да је он хтио, ко би му сметао! Него га је сердар скапулао и одбранио. А био је Лука то заслужио, кад је утекао у Ерцег Нови и протурао гласове у брошуре са Зегом Банаћанином, да се Ерцеговци не бију противу Турака него да ће султан опростит што се ратовало 1861. године, но да даје само свака кућа по талијер на годину арача, и да се сами Ерцеговци по себи управљају. Ово су све радили из политике аустриске, тек да се Ерцеговина не здружи са Црном Гором.

А за друге тридесетогодишње побједе казаће историја колико је и како је г. сердар радио и на бојном и на политичком пољу.

Дневник

Свечана аудијенција. Његово Величанство Краљ примио је прекјуче у свечану аудијенцију новог француског опуномоћеног посланика при нашем Двору г. Грандракса.

Вратили се на Цетиње. Њихова Краљ. Височанства Књаз Мирко и Књагиња Наталија вратили су се ономад вече са малим књажевима са Крушевца на Цетиње.

Нови енглески посланик. Енглеска влада поставила је за свога посланика на Цетињу савјетника енглеске амбасаде у Берлину г. грофа Салиса, који ће овијех дана приступити у нашу пријестоницу.

Турска о Црној Гори. Као што КореспонденцБиро јавља шеф, пресбироа у Петрограду изјавио је дописнику Волфовог бироа, да је Турска на комунике руског амбасадора у Петрограду Чарикова одговорила нотом, да је Турска врло изненађена овом изјавом руске владе и да сажаљева што јој је она упућена, јер су се могла примјетити у пошљедње вријеме са црногорске стране факта, која ни мало нијесу била у хармонији са међународним дужностима и заслуживала су та факта извјесни пријекор. Међутим Турска је до сада имала много снисходљивости према црногорском држању што доказује да Турска нема непријатељских намјера противу Црне Горе од које ће зависити обнова нормалних односа.

Чешки учитељи на Цетињу. У јулу мјесецу долазе на Цетиње чешки учитељи. Они путују скупа као чланови средишњег савеза учитељских друштава у Чешкој. Доћи ће преко Трста и обићи сва већа мјеста у Далмацији и из Котора ће доћи на Цетиње, а вратиће се преко Босне и Херцеговине.

Огледало цивилизације. Због устанка у Арбанији нашу пријестоницу посјећује све већи број странаца. Међу њима се нарочито истичу представници разних европских листова. Ономад испред вечера многи од поменутих странаца имали су прекрасну прилику, да својим очима виде, како се у Турској, у непосредној близини Црне Горе, заводи уставна владавина. Са „Белведера" на путу за Ријеку пружа се диван поглед на цијело Скадарско Језеро и његову околину. Испред кафанскога кијоска на белведерској узвишици било је на окупу више странаца. Гледали су на дурбине, како се час на једној, час на другој страни поред Скад. Језера на турском земљишту подигне густ црни дим небу под висине, па га послије попрати плам. Сва линија од Скадра дуж језера, све до у планине обавијена је димом са згаришта. Странци, који су посматрали то огледало цивилизације у XX. вијеку, са грозничавим нестрпљењем јагмили су се око два три дурбина, које су понијели неки међу њима. Нијесу могли довољно да се нагледају тога ужасног и језивог призора. На лицу свакојега од присутних могао се примјетити израз гнушања. Сви су били свјесни чињенице, да се тај дим диже са запаљених домова и цркава арбанашких. Сви присутни тек тада су могли да створе себи блиједу слику ужаса, у којем се налазе арбанашке породице са својом нејачи.

Штрајк на бродовима. Из Сењске Ријеке јављају да су машинисти, морнари, ложачи и послуга парабродског друштва Унгаро-Кроата ступили у штрајк, због чега су и параброди почели да задњавају и тако се пренос поште оспорава, ушљед чега је и пошта из иностранства почела код нас доцније да стиже.

Албум јубиларних свечаности. У издању г. Николе Кнежевића, трговца овдашњег изашао је мали, али укусно израђен албум јубиларних свечаности. Овај албум, који је у спретном формату, да се може носити у шпагу, има 20 слика. Све слике су врло лијепо израђене и потпуно одговарају фотографијама. Оне представљају најважније моменте са јубиларних свечаности и како је цијена скромна — албум кошта 1·20 перпер — то га може свако набавити и тако доћи до ових лијепих слика, које су лијепа успомена на прошлогодишње јубиларне свечаности. Обраћајући пажњу свакоме на овај албум, ми га топло препоручујемо, јер без њега не би требала да је на једно наша кућа.

Велика забава. Вечерас је у Зетском Дому забава Цетињске Читаонице. Први дио је: Химна, пјева хор „Његоша"; И. Бајић: Магла пала, пјева г-ђа Мара Вучићевић, а на гласовиру је прати г. А. Ивановић; Флотов: Албин, увертира, изводи војна музика; Н. Хајдушковић: Љубав и жртва, шала у једном чину, коју изводе г-ђе Хајдушковићка и Мицићка и г. г. Хајдушковић и Стевановић, а редитељ је г. Мицић; И. Бајић: Морнарска пјесма, пјева хор „Његоша". Други дио је игранка. За ову забаву учињено је све да што боље испадне. Забава почиње у 8½ сати у вече. Долазак је у свечаном одијелу. Улазнице се могу добити преко дана у сали Читаонице, а у вече на каси.

Вјерење. Г. Васо И. Врбица, управитељ основних школа са Његуша, вјерио се са госпођицом Госпавом. кћером Марка Јов. Вукотића с Чева. Честитамо.

Крсно име Читаонице. Сјутра, на Спасов дан, Цетињска Читаоница слави свога патрона, те ће у 11 сати прије подне бити резање колача, послије чега ће настати примање гостију.

Позориште. Сјутра у вече даје се први пут *Лијепа креолка*, драма у 5 чинова од Белоа у пријеводу С. Димитријевића-Которанина. У петак се даје по други пут *Мадам Сан Жен*, комедија у 4 чина од Сардуа и Мора у пријеводу М. Глишића. У суботу је по други пут „*Габи*", позоришна игра у три чина од Тарноа у пријеводу Милана Ј. Павловића. У недјељу је први пут *Немања*, драма у 5 чинова од М. Цветића.

Вријеме. Одасвуда долазе жалбе противу овогодишњег абнормалног времена. Оваква се година по наглим промјенама не памти. Најприје дуготрајне кише и сњегови, па сјевер и суше, послије опет кише, па нагла врућина, и одједном изненадна студена дуготрајна киша са сњеговима у планинама, па опет сјевер и суша, за овим се поново облачи, и у изгледу је киша. Тако цијелога прољећа. Несрећније се вријеме за земљорадника не да ни замислити. Киша му не дâ да посије, нагла суша са сјевером не дâ да посијано никне и сазри. Лозе су веома страдале. Исто тако маслине и воће. Озимни усјеви још се доста добро држе, али буде ли опет много кише, и они ће пострадати. — Потоњих дана послије оних киша бјеше се изведрило. Окренуо је сјеверни вјетар. Студено бјеше као у позну јесен. Сад је од три дана нагло отоплило са сушом, а од јуче се небо опет почело облачити.

И из цијеле средње Европе долазе вијести о рђаву времену. По Галицији, Мађарској, Чешкој, Швајцарској и Њемачкој било је овијех дана и снијега. Ријеке су набујале од киша и поплавиле околину. Сви су изгледи, да и ова година што се тиче плода неће много измаћи испред прошле.

Од уредништва. Због празника идући број нашег листа изаћи ће у понедјељак, два дана доцније.

Народној Штедионици на Цетињу

потребан је један добар чиновник, који се разумије у књиговодству и који је као такав служио код којег домаћег или страног завода. Мјесто може заузети одмах. Понуде са односним документима треба послатити на горњу адресу. 3,3

39—50

НАЈВЕЋА ТВОРИЦА и ТРГОВИНА СРП. ПРАВ. ЦРКВ. УТВАРИ

НИКОЛЕ ИВКОВИЋА у НОВОМ САДУ у својој кући, Дунавска улица бр. 16

Позната је да нема конкуренције, у јефтиним ценама, а још мање усавршено доброј изради црквених утвари, а све ово још надмашује моје огромно

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

Одежда, литија, неба, барјака, крстова, кандила, полијеља (ћока), плаштаница, кивота, свећњака, путира, пјетохљебница и икона у свима могућим врстама за цркве, домове и т. д. све што у ову струку спада. **Иконостасе израђујем тачно по плану на потпуно задовољство** мојих цењених муштерија. У плановима имам велики избор.

Свештеничке хаљине израђујем сасвим тачно и добро, то јамчи моја дугогодишња пракса. Шешира, камилавки и појасева имам увек највећи избор.

НАРУЏБИНЕ ВРШИМ ТАЧНО и ОДМАХ

Адреса за писма и наруџбе:
Nikola Ivkovits, Ujvidék (Novi Sad) Ugarska

14—30

Штампа Кр. Н. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Лазар Чобељић